

Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών

Τόμ. 13 (1999)

Engin Berber, Sanctityllar: Izmir 1918-1922. Mutareke ve Yunan Isgali Doneminde Izmir Sancagi [χρόνια οδύνης: Σμύρνη 1918-1922. Το σαντζάκι της Σμύρνης την περίοδο της ανακωχής και της ελληνικής κατοχής]

Σταύρος Θ. Ανεσιτίδης

doi: [10.12681/deltiokms.161](https://doi.org/10.12681/deltiokms.161)

Copyright © 2015, Σταύρος Θ. Ανεσιτίδης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Ανεσιτίδης Σ. Θ. (1999). Engin Berber, Sanctityllar: Izmir 1918-1922. Mutareke ve Yunan Isgali Doneminde Izmir Sancagi [χρόνια οδύνης: Σμύρνη 1918-1922. Το σαντζάκι της Σμύρνης την περίοδο της ανακωχής και της ελληνικής κατοχής]. *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών*, 13, 410-412. <https://doi.org/10.12681/deltiokms.161>

τῆς πολυκύμαντης ἱστορίας τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας.

Ἡ νέα ἔκδοση, πού καθιστᾷ προσιτὸ στὴν ἔρευνα ἕνα ἀπὸ τὰ κεφαλαιώδη ἔργα τοῦ Ἄρχοντος Χαρτοφύλακος καὶ χρονογράφου τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, δὲν προσφέρει μόνον ἕναν ἀνεκτίμητο ἀμητὸ πληροφοριῶν στοὺς μελετητὲς ἀλλὰ καὶ μὴ γενικότερη ἀντίληψη γιὰ τὸ ἱστορικὸ γίγνεσθαι καὶ τὴ συλλογικὴ πορεία τοῦ Γένους, πού θὰ μπορούσαν νὰ χαρακτηρισθοῦν, χωρὶς σοβαρὸ κίνδυνο ὑπερβολῆς, διατύπωση τῆς φιλοσοφίας τῆς ἱστορίας πού πηγάζει ἀπὸ τὴ σύνολη παράδοση τῆς Ἐκκλησίας. Διερμηνεύει δηλαδὴ ὁ Γεδεὼν τὴν «ἔσω σοφίαν», πού ἀντιπαρατίθεται ἢ λειτουργεῖ παραπληρωματικὰ πρὸς τὴ θύραθεν γνώση καὶ γραμματεία. Χωρὶς τὸ ἔργο του εἶναι πλέον σχεδὸν ἀδύνατο νὰ προσεγγιστεῖ καὶ νὰ γίνεи κατανοητὴ μὲ ὄρους ἐπιστημονικοὺς αὐτὴ ἡ πνευματικὴ παρακαταθήκη. Εἶναι κάπως παράδοξο πάντως ὅτι στὶς μέρες μας τὸ ἔργο τοῦ Γεδεὼν προσελκύει περισσότερο μελετητὲς ἀπὸ τὸν χῶρο τῆς θύραθεν παιδείας παρὰ αὐτόκλητους θιασῶτες τῶν παραδοσιακῶν ἀξιών. Ἡ νέα ἔκδοση τῶν *Πατριαρχικῶν Πινάκων*, γιὰ τὴν ὁποία χάριτας πολλὰς ὀφείλουμε στὸν Νικόλαο Α. Φορόπουλο, προσφέρει τὴν εὐκαιρία γιὰ ἕναν νέο καὶ οὐσιώδη διάλογο μὲ τὸν Ἄρχοντα χρονογράφο, τὸ ἐπιβλητικὸ του ἔργο καὶ τὸ πνεῦμα του.

Π. Μ. ΚΙΤΡΟΜΗΛΙΔΗΣ

Engin Berber, *Sancılı yıllar: İzmir 1918-1922. Mütareke ve Yunan İsgali Döneminde İzmir Sancığı* [Χρόνια ὀδύνης: Σμύρνη 1918-1922. Τὸ σαντζάκι τῆς Σμύρνης τὴν περίοδο τῆς Ἀνακωχῆς καὶ τῆς ἑλληνικῆς κατοχῆς], Ἐκδόσεις Ayras, Ἀγκυρα 1997, σσ. 493.

Ὁ Engin Berber δὲν εἶναι ὁ μόνος Τοῦρκος μεταπτυχιακὸς φοιτητῆς, πού διαπίστωσε τὴν ἀνεπάρκεια τῶν πηγῶν καὶ τῆς βιβλιογραφίας στὴ μητρικὴ του γλώσσα γιὰ τὴν ἐρευνητικὴ προπαρασκευὴ τῆς διδακτορικῆς του διατριβῆς (μὲ ἀντικείμενο τὴ Σμύρνη

πρὶν ἀπὸ τῆ μικρασιατικῆ καταστροφῆ). Ὁ ἴδιος ὅμως πῆρε τὴν ἀπόφαση νὰ παρακάμψῃ τις ὅποιες ὑποκειμενικὲς καὶ ἀντικειμενικὲς δυσκολίες, νὰ ἐπισκεφθῆ τὴν Ἑλλάδα γιὰ νὰ μάθει ἑλληνικά, νὰ ἀποκτήσῃ πρόσβαση στὶς ἑλληνικὲς πηγές καὶ νὰ τις ἀξιοποιήσῃ. Ἄς μοῦ ἐπιτραπεῖ νὰ ἐπισημάνω ἐδῶ ὅτι τὴν τελευταία πενταετία τὸ Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν φιλοξένησε καὶ ἄλλους Τούρκους μεταπτυχιακοὺς φοιτητὲς μὲ ἀνάλογη ἐπιστημονικὴ εὐσυνειδησία.

Τὸ βιβλίον αὐτὸ ἀποτελεῖ τὴν ἔκδοσιν τῆς διδακτορικῆς διατριβῆς τοῦ συγγραφέα ποὺ ἐκπονήθηκε στὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Αἰγαίου (Ege Üniversitesi) καὶ πραγματεύεται τις ἐπιπτώσεις τῆς Ἀνακωχῆς καὶ τῆς ἑλληνικῆς διοικήσεως στὴν εὐρύτερη διοικητικὴ περιφέρεια τῆς Σμύρνης. Ὁ Engin Berber συμβουλευθῆκε σημαντικὰ τουρκικὰ ἀρχεῖα [Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ (ATASE), Πρωθυπουργίας (Başbakanlık Arşivi), Τουρκικοῦ Ἰδρύματος Ἱστορίας (Türk Tarih Kurumu), Προεδρίας τῆς Δημοκρατίας (Cumhurbaşkanlığı Atatürk Arşivi)], ἐνῶ στὴν Ἑλλάδα μελέτησε τὰ Γενικὰ Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους (Ἀρχεῖο Ἑλληνικῆς Διοικήσεως Σμύρνης, Ἀρχεῖο Ταμείου Ἀνταλλαξίμων) καθὼς καὶ δημοσιευμένους τουρκικὲς καὶ ἑλληνικὲς πηγές.

Ἡ διάρθρωσις τῆς ἐργασίας εἶναι ἀπλή: Ἐνα εἰσαγωγικὸν κεφάλαιον (σσ. 21-39), ποὺ ἀποτελεῖ προσπάθεια οἰκονομικτικῆς (;) ἐρμηνείας τῆς ἑλληνικῆς ἀλυτρωτικῆς πολιτικῆς καὶ τοῦ παραγώγου της, τῆς μικρασιατικῆς ἐκστρατείας, ἕνα δεῦτερον κεφάλαιον (σσ. 40-208) στὸ ὁποῖο ἐξετάζονται ἡ διοίκησις, ἡ στρατιωτικὴ ὀργάνωσις, οἱ πληθυσμιακὲς μεταβολές, ἡ δημόσια ἀσφάλεια, οἱ κοινωνικὲς καὶ πολιτικὲς ὀργανώσεις, ὁ Τύπος καὶ ἡ ἐκπαίδευσις στὴν περίοδον τῆς Ἀνακωχῆς, ἐνῶ τὸ τρίτον κεφάλαιον (σσ. 209-471) ἀναφέρεται στὴν ἑλληνικὴν κατοχὴν: ἡ ἑλληνικὴ διοίκησις, ἡ μετανάστευσις, ἡ δραστηριότης τῶν κοινωνικῶν ὀργανώσεων, ἡ ἀποτύπωσις τοῦ γεγονότος στὸν τοπικὸν Τύπον, οἱ ἐπιπτώσεις στὴν ἐκπαίδευσις.

Ὁ Engin Berber μελέτησε ἀρκετὰ. Ἔτσι, κατάφερε νὰ εἶναι συνεπὴς στὸν ἀρχικὸν του στόχον. Νὰ γράψῃ δηλαδὴ ἕνα βιβλίον γιὰ νὰ

έξιτορήσει την περίοδο τῆς Ἀνακωχῆς καὶ τῆς ἐλληνικῆς διοίκησης στὴ Σμύρνη ἀλλὰ καὶ νὰ ἀναδείξει τίς οὐσιαστικὲς πτυχές της: τίς προσδοκίες τοῦ ἐλληνικοῦ στοιχείου καὶ τὴν ἀντίδραση τοῦ τουρικοῦ, τὴ συμπεριφορὰ τῆς ἐλληνικῆς διοίκησης καὶ τοῦ στρατοῦ καθὼς καὶ τίς μεταβολές καὶ ἀνατροπές ὡς πρὸς τὴν πολιτικὴ ὀργάνωση καὶ τὴν πνευματικὴ καὶ κοινωνικὴ κατάσταση. Στὴ θετικὴ πλευρὰ τῆς μελέτης θὰ πρέπει νὰ συγκαταλεχθεῖ καὶ ὁ τρόπος γραφῆς τοῦ συγγραφέα, ἀπαλλαγμένος ἀπὸ ὅρους καὶ ἐκφράσεις ἰδεολογικὰ καὶ συναισθηματικὰ φορτισμένες.

Τὸ βιβλίο ἀδικεῖται ἀπὸ τὴν ἔλλειψη ἑνὸς εὐρητηρίου, ἀλλὰ κυρίως ἀπὸ συγγνωστές (τουλάχιστον σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ στὴν γραφὴ τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας) καὶ μὴ ἀβλεψίες (βλ. π.χ. τὸν πίνακα ἀρ. 27) καὶ κακοτεχνίες, ποὺ δίνουν τὴν ἐντύπωση ὅτι τὸ κείμενο δὲν ἔτυχε καμίας τυπογραφικῆς ἐπιμέλειας. Τὸ γεγονός αὐτὸ πάντως δὲν μειώνει τὴ συμβολὴ του ὡς πρὸς τὴ βιβλιογραφία τῆς τουρκικῆς ἱστοριογραφίας. Μάλιστα, θὰ πρότεινα νὰ διαβαστεῖ συμπληρωματικὰ μὲ τὴ νεότερη ἐξειδικευμένη ἐργασία τοῦ συγγραφέα, ποὺ στηρίζεται ἐπίσης καὶ σὲ ἐλληνικὲς ἀνέκδοτες καὶ δημοσιευμένες πηγές: *Yeni Onbinlerin gölgesinde bir sancak: İzmir (30 Ekim 1918 - 15 Mayıs 1919)* [Ἐνα σαντζάκι στὴ σκιά τῶν Νέων Μυριῶν: Σμύρνη (30 Ὀκτωβρίου 1918-15 Μαΐου 1919)], Κωνσταντινούπολη, Tarih Vakfi Yurt Yayınları, 1999, σσ. 172.

ΣΤΑΥΡΟΣ Θ. ΑΝΕΣΤΙΑΔΗΣ